

■ biobibliografia

REVISTA D'HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA CATALANA,
Números 7/8, 2014 | Print ISSN 2014-1572 / Online ISSN 2014-1564
DOI: 10.2436/20.3001.02.98 | P. 113-154
Data de recepció: 8/10/2013 / Data d'admissió: 12/12/2013
<http://revistes.iec.cat/index.php/JOCIH>

Josep Ferrater Mora (1912-1991)

Josep-Maria Terricabras

Director Càtedra Ferrater Mora
Universitat de Girona
josepm.terrabras@udg.edu

Damià Bardera

Becari de la Càtedra Ferrater Mora
damia.bardera@udg.edu

Josep Ferrater Mora va néixer a Barcelona el 30 d'octubre de 1912. Després d'estudiar filosofia a la Universitat de Barcelona, la derrota a la Guerra Civil espanyola el va portar primer a París, després a Cuba i Santiago de Xile, fins que, a partir de 1949, es va instal·lar definitivament als Estats Units, on va desenvolupar una llarga tasca de docència i recerca universitàries al Bryn Mawr College fins a la seva jubilació, com a professor emèrit, l'any 1981. Va ser professor visitant de moltes universitats americanes i europees, i va ser nomenat Doctor Honoris Causa per diverses d'aquestes institucions. És autor del famós *Diccionario de Filosofía* i de moltes altres obres filosòfiques, entre les quals podem destacar *El ser y la muerte*, *Fundamentos de Filosofía*, *Cambio de marcha en filosofía* i *De la materia a la razón*. També és autor de diverses novel·les. Ferrater Mora és considerat unànimement com el filòsof català més reconegut internacionalment del segle XX.

En un viatge a Barcelona per presentar la seva darrera novel·la, Ferrater va morir d'un atac de cor el 30 de gener de 1991 a la ciutat que l'havia vist néixer.

Bibliografia

- I. Llibres (B)
- II. Articles (P)
- III. Ressenyes
- IV. Articles periodístics
- V. Traduccions (T)
- VI. Bibliografia sobre Ferrater Mora

Les referències internes es fan a B (llibres), P (articles) i T (traduccions) indicant el número.

Bibliografia de JOSEP FERRATER MORA

I. Llibres (B)

1935

1. *Cóctel de verdad*, Literatura, Madrid. Vegeu P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9.

1941

2. *Diccionario de filosofía*, Atlante, Mèxic. Substituit per B4.

1942

3. *España y Europa*, Cruz del Sur, Santiago de Chile. Vegeu P162.

1944

4. *Diccionario de filosofía*, Atlante, Mèxic, 2a ed. Substitueix B2, i substituit per B14.
5. *Las formes de la vida catalana*, Agrupació Patriòtica Catalana, Santiago de Chile. Vegeu B6.
6. *Las formas de la vida catalana*, Agrupació Patriòtica Catalana, Santiago de Chile. Versió espanyola de B5. Substituit per B37.
7. *Unamuno: bosquejo de una filosofía*, Losada, Buenos Aires. Substitueix P15, i P19, i substituit per B23.

1945

8. *Cuatro visiones de la historia universal*, Losada, Buenos Aires. Substitueix P24, P25, i P29, i substituit per B16.
9. *Cuestiones españolas*, Colegio de México, Mèxic. Vegeu P170. Substitueix P26, P45.
10. *Variaciones sobre el espíritu*, Sudamericana, Buenos Aires. Vegeu P22A, P27, P28, P30, P32.

1946

11. *La ironía, la muerte y la admiración*, Cruz del Sur, Santiago de Chile. Vegeu P16, P17, P44.

1947

12. *El sentido de la muerte*, Sudamericana, Buenos Aires. Vegeu P66. Substitueix P46, i substituit per B33.

1948

13. (A) *El Llibre del sentit*, Pi de les Tres Branques, Santiago de Chile. Vegeu B18, i P31, P48, P49, P68A, P71.

1949

13. (B) *Helenismo y cristianismo*, Universidad de Chile, Santiago de Chile. Vegeu P79. Substituït per B15.

1951

14. *Diccionario de filosofía*, Sudamericana, Buenos Aires, 3a ed. Vegeu P70A, P80, P81, P83, P84, P85, P88. Substitueix B4, i substituït per B24.

1952

15. *El hombre en la encrucijada*, Sudamericana, Buenos Aires. Vegeu B21, i P67, P77, P91, P121, P141. Substitueix B13B, i sub. per B41.

1955

16. *Cuatro visiones de la historia universal*, Sudamericana, Buenos Aires, 2a ed. (reimprès 1958). Substitueix B8, i substituït per B42.
17. *Cuestiones disputadas: ensayos de filosofía*, Revista de Occidente, Madrid. Vegeu P16, P44, P55, P86, P94, P95, P98, P104, P108, P109, P110.
18. *Les formes de la vida catalana*, Selecta, Barcelona, 2a ed. Inclou *El Llibre del sentit*, 2a ed. Vegeu B13A, i P71, P114B, P115A, P115B. Substituït per B28.
19. *Lógica matemática*, coautor amb Hugues Leblanc, Fondo de Cultura Económica, Mèxic. Substituït per B32.

1956

20. *Ortega y Gasset: An outline of his philosophy*, Bowes, Londres, i Yale University, New Haven, 1957. Vegeu B25, B26. Substituït per B36.

1957

21. *Man at the crossroads*, traducció del castellà per Willard R. Trask, Beacon, Boston, reimprès, Greenwood, Nova York, 1968. Versió anglesa revisada de B15.
22. *Qué es la lógica*, Columba, Buenos Aires (reimprès 1960, 1965).
23. *Unamuno: bosquejo de una filosofía*, Sudamericana, Buenos Aires, 2a ed. Vegeu B34. Substitueix B7, i P122, P123, i substituït per B42.

1958

24. *Diccionario de filosofía*, Sudamericana, Buenos Aires, 4a ed. Substitueix B14, i substituït per B39.
25. *La filosofía de Ortega y Gasset*, traducció de l'anglès de María Raquel Bengolea, Sur, Buenos Aires. Versió espanyola de B20. Substituït per B26.
26. *Ortega y Gasset: etapas de una filosofía*, Seix Barral, Barcelona. Versió espanyola revisada de B20. Substitueix B25, i P112, P116, P117, P118, P119, i substituït per B42.

1959

27. *La filosofía en el mundo de hoy*, Revista de Occidente, Madrid. Vegeu B29, B31. Substitueix P129, P131, P135, i substituït per B35.

1960

28. *Les formes de la vida catalana*, Selecta, Barcelona, 3a ed. Vegeu P146. Substitueix B18, substituït per B61. Vegeu P70(B).
29. *Philosophy today: Conflicting tendencies in contemporary thought*, Columbia University, Nova York (reimprès 1962). Versió anglesa de B27. Vegeu B31.

1961

30. *Una mica de tot*, Moll, Palma. Vegeu P59, P64, P72, P73, P79, P87.

1962

31. *Inleiding tot de moderne filosofie*, traducció de l'anglès de Th. van den Berg, Prisma, Utrecht-Antwerpen. Versió alemanya de B29. Vegeu B27.
32. *Lógica matemática*, coautor amb Hughes Leblanc, Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 2a ed. (reimprès 1965, 1967, 1970, 1971). Substitueix B19.
33. *El ser y la muerte: bosquejo de filosofía integracionista*, Aguilar, Madrid. Vegeu B38, i P199. Substitueix B12, i P134, i substituït per B42.
34. *Unamuno: A philosophy of tragedy*, traducció de l'espanyol de Philip Silver, University of California, Berkeley. Versió anglesa de B23. Substitueix P153.

1963

35. *La filosofía en el mundo de hoy*, Revista de Occidente, Madrid, 2a ed. Vegeu B40. Substitueix B27, i substituït per B42.
36. *Ortega y Gasset: An outline of his philosophy*, Yale University, New Haven, 2 ed. Substitueix B20, i P138.

37. *Tres mundos: Cataluña, España, Europa*, Edhasa, Barcelona-Buenos Aires; inclou *Las formas de la vida catalana*, 2a ed. Vegeu P140, P148, P162, P170, P172. Substitueix B6, i substituït per B42.

1965

38. *Being and death: An outline of integrationist philosophy*, University of California, Berkeley. Versió anglesa revisada de B33. Substitueix P150.
39. *Diccionario de filosofía*, Sudamericana, Buenos Aires, 5a ed., 2 v. (reimprès 1969, 1974, 1975). Vegeu B45, B56, i P184. Substitueix B24, i substituït per B58.
40. *La filosofía en el món d'avui*, Ed. 62, Barcelona. Versió catalana de B35. Substitueix P143.
41. *El Hombre en la encrucijada*, Sudamericana, Buenos Aires, 2a ed. (reimprès a B42, i B51). Substitueix B15.

1967

42. *Obras selectas*, Revista de Occidente, Madrid, 2 v. Inclou *Unamuno: bosquejo de una filosofía*, 3a ed., *Ortega y Gasset: etapas de una filosofía*, 2a ed., *Tres mundos: Cataluña, España, Europa*, 2a ed., *Cuatro visiones de la historia universal*, 3a ed., *El Hombre en la encrucijada*, 2a ed. reimprès, *La filosofía en el mundo de hoy*, 3a ed., *El ser y la muerte: bosquejo de filosofía integracionista*, 2a ed. Vegeu B41, B44, B51, B53, B59 i P1, P5, P127, P140, P148, P162, P170, P172, P183, P27, P30, P86, P94, P104, P108, P109, P110, P144, P156, P164, P168, P169, P177, P178, P182, P187. Substitueix B23, B26, B37, B16, B35, B33.
43. *El ser y el sentido*, Revista de Occidente, Madrid. Vegeu P228. Substitueix P178, P185, P186, P187, P194, P195, P196.

1969

44. *La filosofía actual*, Alianza, Madrid. Versió revisada de *La filosofía en el mundo de hoy*, 3a ed., a B46. Substituït per B46.

1970

45. *Diccionario de filosofía abreviado*, ed. Eduardo García Belsunce i Ezequiel de Olosa, Sudamericana, Buenos Aires (reimprès, Edhasa-Sudamericana, Barcelona, 1976, 1978). Reimpresió abreujada de B39. Vegeu B56.
46. *La Filosofía actual*, Alianza, Madrid, 2a ed. Vegeu P215. Substitueix B44, i substituït per B52.
47. *Indagaciones sobre el lenguaje*, Alianza, Madrid. Substitueix P198, P202, i substituït per B62.
48. *Els mots i els homes*, Ed. 62, Barcelona. Vegeu B50, i P179, P208, P209, P212, P213.

1971

49. *El hombre y su medio y otros ensayos*, Siglo Veintiuno, Madrid. Vegeu NA1-38 (amb algunes variacions en l'ordre i en els títols individuals).
50. *Las palabras y los hombres*, Ed. 62, Barcelona. Versió espanyola ampliada de B48. Vegeu P189, P200, P201, P208, P212, P216, P218, P219.

1972

51. *Las crisis humanas*, Salvat, n.p. Versió revisada però abreujada de B41, reimprès a B42.

1973

52. *La filosofía actual*, Alianza, Madrid, 3a ed. Vegeu P222. Substitueix B46.
53. *Ortega y Gasset: etapas de una filosofía*, Seix Barral, Barcelona, 3a ed. Substitueix l'edició a B42.

1974

54. *Cambio de marcha en filosofía*, Alianza, Madrid. Vegeu P226. Substitueix P217.
55. *Cine sin filosofías*, Esti-Arte, Madrid.

1977

56. *Diccionario de filosofía*, traducció de l'espanyol d'António José Massano i Manuel J. Palmeirim, Dom Quixote, Lisboa. Versió portuguesa de B45.

1979

57. *De la materia a la razón*, Alianza, Madrid.
58. *Diccionario de filosofía*, Alianza, Madrid, 6a ed., 4 v. (reimprès, correcció, 1980). Substitueix B39.
59. *El ser y la muerte: bosquejo de filosofía integracionista*, Planeta, Barcelona, 3a ed. Substitueix B33, B42.
60. *Siete relatos capitales*, Planeta, Barcelona.

1980

61. *Les formes de la vida catalana, i altres assaigs*, Ed. 62, Barcelona. Substitueix B28. Vegeu P231.
62. *Indagaciones sobre el lenguaje*, Alianza, Madrid, 2a ed. Substitueix B47.

1981

63. *Ética aplicada. Del aborto a la violencia*, coautor amb Priscilla Cohn, Alianza, Madrid.
64. *Quattro visioni della storia universale*, traducció de l'espanyol de W. Cariddi, Milella, Bari. Versió italiana de B8.
65. *Cambio de marcha en filosofía*, Alianza, Madrid. Substitueix B54.

1982

66. *Claudia, mi Claudia*, Alianza, Madrid.
67. *A filosofia analítica: mudança de sentido em filosofia*, traducció de l'espanyol de Fernando Leorne, Res, Porto. Versió portuguesa de B54.
68. *La filosofía actual*, Alianza, Madrid. Versió ampliada de B52.
69. *Cuatro visiones de la historia universal: San Agustín, Vico, Voltaire, Hegel*, Alianza, Madrid. Substitueix B16 i l'edició a B42. Substituït per B74.

1983

70. *El mundo del escritor*, Crítica, Barcelona.
71. *De la materia a la razón*, Alianza, Madrid. Vegeu B79. Substitueix B57 amb un nou prefaci.
72. *Las crisis humanas*, Alianza, Madrid. Versió revisada de B51.
73. *Diccionario de filosofía de bolsillo*, ed. P. Cohn, Alianza, Madrid, 2v. (reimprès 1983, 1985, 1987, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1997, 1999). Versió editada i abreujada de B58 per Priscilla Cohn.

1984

74. *Cuatro visiones de la historia universal: San Agustín, Vico, Voltaire, Hegel*, edició revisada, Alianza, Madrid. Substitueix B69. Substituït per B104.

1985

75. *Modos de hacer filosofía*, Crítica, Barcelona.
76. *Voltaire en Nueva York*, Alianza, Madrid.
77. *Fundamentos de filosofía*, Alianza, Madrid.
78. *Dalla materia alla ragione*, traducció de l'espanyol de W. Cariddi, Milella, Bari. Versió italiana de B71.
79. *Las crisis humanas*, Salvat, Barcelona. Substitueix B72.

1986

80. *Hecho en Corona*, Alianza, Madrid.
81. *Ventana al mundo*, Crítica, Barcelona.
82. *Diccionario de grandes filósofos*, Alianza, Madrid, 2v. (reimprès 1997).
83. *El ser y la muerte: bosquejo de filosofía integracionista*, Planeta-De Agostini, Barcelona. Substitueix B59. Substituït per B86.

1988

84. *El juego de la verdad*, Destino, Barcelona, reimprès 1995.
85. *El ser y la muerte: bosquejo de filosofía integracionista*, nova edició, Alianza, Madrid. Vegeu B38. Substitueix B84.
86. *Ética aplicada: del aborto a la violencia*, coautor amb Priscilla Cohn, Alianza, Madrid (reimprès 1991, 1992, 1994, 1996). Versió ampliada de B63.
87. *Joc de cartes 1948-1984* (correspondència amb Joan Oliver), ed. Antoni Turull, Ed. 62, Barcelona.

1989

88. *Regreso del infierno*, Anthropos, Barcelona.

1991

89. *La señorita Goldie*, Seix Barral, Barcelona.
90. *Mujeres al borde de la leyenda*, Círculo de Lectores, Barcelona.
91. *Las palabras y los hombres*, Península, Barcelona. Versió ampliada de B50.

1994

92. *Mariposas y supercuerdas: diccionario para nuestro tiempo*, Península, Barcelona.
93. *Diccionario de filosofía*, posat al dia sota la direcció de Josep-Maria Terricabras, Ariel, Barcelona, 4v.

1995

95. *El seny*, Ed. 62, Barcelona.

1998

96. *De la materia a la razón*, Alianza, Madrid. Substitueix B71. Vegeu B79.
97. *La filosofía actual*, Alianza, Madrid. Substitueix B68.

1999

98. *Diccionario de Filosofía de bolsillo, 1*, Alianza, Madrid. Versió reduïda de B94.
99. *Diccionario de Filosofía de bolsillo, 2*, Alianza, Madrid. Versió reduïda de B94.

2002

100. *Diccionario de grandes filósofos, 1*, Alianza, Madrid. Vegeu B94.
101. *Diccionario de grandes filósofos, 2*, Alianza, Madrid. Vegeu B94.

2003

102. *Three Spanish Philosophers: Unamuno, Ortega, and Ferrater Mora*, edició i introducció de Josep-Maria Terricabras, State University of New York Press, Albany, pp. 209-262. Fragment de B86.

2005

103. *Variaciones de un filósofo: antología / José Ferrater Mora*, selecció, estudi introductori i edició de Jordi Gracia, Edicions do Castro, la Corunya. Vegeu P1, P30, P27, P68B, P72, P87, P115A, P86, P123, B94, P140, P155, P205, B2, B4, B14, B24, B39, B45, B56.

2006

104. *Cuatro visiones de la historia universal: San Agustín, Vico, Voltaire, Hegel*, Alianza, Madrid. Substitueix B74.

2007

105. *Razón y verdad; y otros ensayos / José Ferrater Mora*, edició i pròleg d'Amauri F. Gutiérrez Coto, Espuela de Plata, Sevilla. Vegeu P18, P78, P74, P118, P122, P19, P92, P13, P14, P12, P77.

2012

106. *Les formes de la vida catalana, i altres assaigs*, Edicions 62, Barcelona. Proemi de Salvador Giner. Substitueix B61.

II. Articles (P)

1934

1. «Visita a Hegel», *Literatura*, 1:5-6 (tardor), pp. 190-196. Recollit a B1, pp. 132-147, i, revisat, a B42, v. 1, pp. 23-28.

1935

2. «Aforismos filosóficos en ritmos de 1920», a B1, pp. 101-110.
3. «Breve disquisición sobre mi mismo», a B1, pp. 55-66.
4. «Carta a Laura, la Roja», a B1, pp. 148-161.
5. «Esquemas sobre el cine», *Hoja literaria*, 2 (novembre) i 3 (desembre), Barcelona. Recollit a B1, pp. 163-184, i, revisat, a B42, v. 1, pp. 29-34. Vegeu P64.
6. «Filósofos de hoy, en España», a B1, pp. 67-83.
7. «Filósofos de hoy, en Europa», a B1, pp. 85-100.
8. «Nuevas glosas antiguas», a B1, pp. 11-54.
9. «Profundidad y superficie de Brigitte Helm», a B1, pp. 113-131.

1936

10. «Filología», *Hoja literaria*, 4 (febrer), pp. 2 i 4, i 5 (març), Barcelona.

1939

11. «Nota sobre Sigmund Freud», *Escuela activa*, v. 2, pp. 5-14.

1940

12. «Alemania o la hostilidad», *Nuestra España*, 9 (juny), pp. 19-37.
13. «Individualismo y colectivismo», *Revista bimestre cubana*, 46:1 (juliol-agost), pp. 5-23.
14. «Inglaterra o la habilidad», *Nuestra España*, 12 (setembre), pp. 37-53.
15. «Miguel de Unamuno: bosquejo de una filosofía», *Sur*, 69 (juny), pp. 29-45. Substituït per B7.

1941

16. «Elogio de la santa admiración», *Atenea*, 64:192 (juny), pp. 288-302. Recollit a B11, pp. 91-108, i, revisat, sota el títol «La admiración», a B17, pp. 103-109.
17. «Muerte e inmortalidad», *Sur*, 80 (maig), pp. 7-29. Recollit a B11, pp. 55-90. Substituït per B12.

18. «Razón y verdad», *Espuela de plata* (agost), pp. 10-12. Substituit per P33.
19. «Unamuno: voz y obra literaria», *Revista cubana*, 15 (gener-juny), pp. 137-159. Substituit per B7.

1942

20. «Confesión filosófica [de Enrique Molina]», *Atenea*, 67:199 (gener), pp. 87-90.
21. «Nota sobre la caricatura», *Atenea*, 69:205 (juliol), pp. 79-89.

1943

22. (A) «Filosofía y poesía en el *Canto espiritual* de Maragall», *Sur*, 100 (gener), pp. 26-40. Recollit, sota el títol «De la unidad última de la filosofía y la poesía», a B10, pp. 121-152. Vegeu P68A.
22. (B) «[Introducción]», i «Advertencia», a T4, pp. 9-11, i 237- 240.
23. «Sobre un libro de filosofía[: Idea de la individualidad de Jorge Millas]», *Atenea*, 72:215 (maig), pp. 202-206.
24. «Vico y la historia renaciente», *Cuadernos americanos*, 2:5 (setembre-octubre, volum 11), pp. 165-180. Substituit per B8.
25. «Voltaire y la razón en la historia», *Sur*, 104 (maig-juny), pp. 7-23. Substituit per B8.

1944

26. «Algunas cuestiones españolas», *Cuadernos americanos*, 3:6 (novembre-desembre, volum 18), pp. 62-77. Substituit per B9.
27. «De la contención literaria», *Hijo pródigo*, 6:21 (desembre), pp. 161-164. Recollit a B10, pp. 103-120, i, revisat, a B42, v. 2, pp. 175-177.
28. «Del intelectual y de su relación con el político», *Cuadernos americanos*, 3:5 (setembre-octubre, volum 17), pp. 84-96. Recollit a B10, pp. 13-43.
29. «Hegel o la visión absoluta», *Sur*, 116 (juny), pp. 70-83. Substituit per B8.
30. «Nietzsche y el problema de la expresión filosófica», *Sur*, 121 (novembre), pp. 10-22; reimprès *Revista de Occidente*, 2a època, 42:125-126 (agost-setembre 1973), pp. 358-368. Recollit, sota el títol «De la expresión filosófica», a B10, pp. 71-101, i, revisat, a B42, v. 2, pp. 178-184.

1945

31. «El Comte Arnau: sentit d'una llegenda», *Germanor*, 491 (gener), pp. 13-15, 492 (febrer), pp. 15-16, i 493 (març), pp. 17-20. Recollit a B13A, pp. 11-37, a B18, pp. 139-166, i a B28, pp. 131-151.
32. «De la probable condición del espíritu», a B10, pp. 45-70.

33. «Filosofía y cristianismo», *Verano*, 1, pp. 49-55. Substitueix P18.
  34. «Introducció al món futur, I: petita digressió inicial», *Germanor*, 491 (gener), pp. 21-22.
  35. «Introducció al món futur, II: El que podia passar; Una nova manera de profecia; Mirada a l'època moderna», *Germanor*, 494 (abril), pp. 21-23.
  36. «Introducció al món futur, III: La paradoxa alemanya: El nazisme, monstre bicèfal; Destí d'una nació», *Germanor*, 495 (maig), pp. 14-16.
  37. «Introducció al món futur, IV: Realitat i creença; Es demana perdó al lector, El problema de l'època moderna», *Germanor*, 496 (juny), pp. 17-19.
  38. «Introducció al món futur, V: Una cita de Comte; Es retarda la profecia», *Germanor*, 497 (juliol), pp. 17-19.
  39. «Introducció al món futur, VI: La 'crisi de les personalitats'», *Germanor*, 498 (agost), pp. 13-15.
  40. «Introducció al món futur, VII: La 'crisi de les grans batalles d'idees'», *Germanor*, 499 (setembre), pp. 15-17.
  41. «Introducció al món futur, VIII: Comença la 'crisi de la burgesia'», *Germanor*, 500 (octubre), pp. 17-19.
  42. «Introducció al món futur, IX: Burgesia i ideologia», *Germanor*, 501 (novembre), pp. 19-21.
  43. «Introducció al món futur, X: Resum final de l'època moderna», *Germanor*, 502 (desembre), pp. 24-26.
  44. «La Ironía», *Sur*, 134 (desembre), pp. 30-57. Recollit a B11, pp. 11-53, i, revisat, a B17, pp. 27-42.
  45. «Primera introducció al mundo hispánico», *Revista de las Indias*, 23:74 (febrer), pp. 181-193. Substituit per B9.
  46. «Primeras consideraciones sobre el problema de la muerte», *Sur*, 127 (maig), pp. 27-46. Substituit per B12.
  47. «Seminario de filosofía», *Vértice*, 3, Buenos Aires, pp. 32-34.
- 1946
48. «El 14 d'abril del 1931: Sentit d'una efemèrides», *Germanor*, 507 (maig), pp. 15-22; recollit sota el títol «El 14 d'abril: sentit d'una efemèrides», B13A, pp. 91-108.
  49. «Eugeni d'Ors o esquema d'una filosofia», *Germanor*, 503 (gener), pp. 24-27, i 504 (febrer), pp. 24-27; recollit, sota el títol «Eugeni d'Ors: sentit d'una filosofia», a B13A, pp. 71-89, a B18, pp. 195-209, i a B28, pp. 175-185. Vegeu P127.
  50. «Filosofía de la filosofía», *Conferencia*, 4 (novembre-desembre), pp. 15-20.
  51. «Introducció al món futur, XI: Fatalitat i llibertat; Recomença la profecia; Vers una nova aristocràcia», *Germanor*, 505 (març), pp. 25-27.

52. «Introducció al món futur, XII: Unificació, tècnica i ruïnes», *Germanor*, 508-509 (juny-juliol), pp. 24-26.
53. «Introducció al món futur, XIII-XIV: digressió sobre les grans potències», *Germanor*, 510-511 (agost-setembre), pp. 25-27, i 512 (octubre), pp. 24-26. Vegeu P60.
54. «Introducció al món futur, XV: La tècnica, i Digressió final», *Germanor*, 513 (novembre), pp. 31-34.
55. «Introducción a Bergson», a *Henri Bergson. Las dos fuentes de la moral y de la religión*, trad. de Miguel González Fernández, Sudamericana, Buenos Aires, pp. 7-60 (imprès també com un fullet, i reimprès 1962, pp. 7-48). Recollida versió revisada a B17, pp. 113-150.
56. «Joaquim Xirau», *Germanor*, 507 (maig), pp. 36-38. Vegeu P57.
57. «Joaquín Xirau», *Cursos y conferencias*, 29:171 (juny), pp. 173-175. Versió espanyola de P56.
58. «Para la historia de la filosofía contemporánea: el problema del naturalismo», *Revista de la Universidad de Buenos Aires*, 3a època, 4:1 (gener-març), pp. 41-47. Vegeu P70B, P82.

1947

59. «Anatomía de la novel·la», *Germanor*, 515 (gener-febrer), pp. 22-24, 516 (març-abril), pp. 22-24, i 517 (maig-juny), pp. 36-39; recollit, sota el títol «Digressió sobre la novel·la», a B30, pp. 51-67. Vegeu P61.
60. «Digresión sobre las grandes potencias», *Realidad*, 1:3 (maig-juny), pp. 358-367. Versió espanyola de P53.
61. «Divagación sobre la novela», *Atenea*, 88:269-270 (novembre-desembre), pp. 333-351. Versió espanyola de P59.
62. «La Filosofía i els filòsofs», *Nostra revista*, 2:13 (gener), Mèxic, pp. 15-17.
63. «Introducción al tema iberoamericano», a *Eduardo Hamuy. Dos ensayos americanos: América íbera, continente en penumbras*, Misión de la universidad americana, Santiago de Chile, n.p., pp. 7-18.
64. «Precisa divagació sobre el cinema», *Germanor*, 518 (juliol-agost), pp. 23-28. Versió catalana de P5. Recollit, sota el títol «Digressió sobre el cinema», a B30, pp. 37-50.
65. «El problema de la filosofía contemporánea y su forma de exposición», *Filosofía y letras*, 13:25 (gener-març), pp. 55-74.
66. «El sentit de la mort. Introducció», *Revista de Catalunya*, 20:103 (juliol-setembre), pp. 194-208. Versió catalana de «Introducción» a B12.
67. «Sobre la sociedad contemporánea: técnica y civilización», *Realidad*, 2:6 (novembre-desembre), pp. 366-376. Vegeu P121, P141. Substituint per B15.

1948

68. (A) «El *Cant espiritual*: sentit d'un poema», a B13A, pp. 51-70 (reimpres a B18, pp. 175-194, i a B28, pp. 159-173). Vegeu P22A.
68. (B) «Carta de Nueva York: sobre lo que se lee», *Realidad*, 3:8 (març-abril), pp. 234-240.
69. «Carta de Nueva York: una reuni6n cient6fica», *Realidad*, 3:9 (maig-juny), pp. 377-382.
70. (A) «Esquema para una historia de la l6gica», *Asomante*, 4:4 (octubre-deseembre), pp. 5-16.
70. (B) «Sant Jordi: sentit d'un patronatge», a B13A, pp. 39-49 (reimpres, sota el t6tol «Sant Jordi: sentit d'un patrocini», a B18, pp. 164-174, i a B28, pp. 153-158).
71. «Para la historia de la filosof6a contempor6nea: el problema del evolucionismo naturalista», *Revista de las Indias*, 32:101 (gener-febrer), pp. 205-231.

1949

72. «Digressi6 breu sobre la cibernetica», *Germanor*, 544 (octubre), pp. 14-16. Recollit a B30, pp. 19-26. Vegeu P75.
73. «Digressi6 sobre la sem6ntica», *Germanor*, 545-546 (novembre-deseembre). Recollit a B30, pp. 27-36. Vegeu P75.
74. «Dilthey y sus temas fundamentales», *Revista cubana de filosof6a*, 1:5 (juliol-deseembre), pp. 4-12.
75. «Dos digresiones sarc6sticas», *Realidad*, 6:17-18 (setembre-deseembre), pp. 205-214. Versi6 espanyola de P72 i P73.
76. «[Enquestes de Germanor, V]», *Germanor*, 541 (juliol), pp. 8-9.
77. «Filosof6a, angustia y renovaci6n», *Lyceum*, 5:19 (agost), l'Havana, pp. 67-71. Vegeu P91. Substitu6t per B15.
78. «La filosof6a y el idioma», *Cuadernos de la Universidad del Aire* (setembre), pp. 63-67.
79. «Hel·lenisme i cristianisme», *Germanor*, 519 (setembre 1947), pp. 28-30; 520 (octubre 1947), pp. 28-32; 521 (novembre 1947), pp. 23-27; 522 (deseembre 1947), pp. 19-22; 523 (gener 1948), pp. 22-25; 524 (febrer 1948), pp. 23-26; 525 (març 1948); 526-527 (abril-maig 1948), pp. 19-21; 528 (juny 1948); 529 (juliol 1948); 530 (agost 1948), pp. 21-23; 531-532 (setembre-octubre 1948), pp. 26-30; 537-538 (març-abril 1949); i 539-540 (maig-juny 1949), pp. 28-31. Recollit sota el t6tol «Digressi6 sobre hel·lenisme i cristianisme», a B30, pp. 68-141.
80. «El Infinito: esquema para una historia de su idea», *Universidad Nacional de Colombia*, n6 14 (abril), pp. 9-23. Recollit a B14.
81. «Nota sobre la prueba ontol6gica», *Atenea*, 92:283-284 (gener-febrer), pp. 4-18. Recollit a B14.
82. «Para la historia de la filosof6a contemporanea: la filosof6a de Lachelier y el nuevo espiritualismo», *N6mero*, 1 (març-abril), Montevideo, pp. 12-22.

83. «El Problema de la verdad. Esquema de su historia y análisis de su significado», *Revista nacional de cultura*, 76 (setembre-octubre), pp. 73-85. Recollit a B14.
84. «¿Qué es la logística?», *Notas y estudios de filosofía*, 1:1 (gener-març), pp. 2-10. Recollit a B14.
85. «Sobre la noción de existencia: un análisis de sus significaciones», *Sur*, 174 (abril), pp. 7-19, i 175 (maig), pp. 48-55. Recollit a B14.
86. «Wittgenstein o la destrucción», *Realidad*, 5:14 (març-abril), pp. 129-140; reimprès sota el títol «Wittgenstein, símbolo de una época angustiada», *Theoria*, 7-8 (1954), Madrid, pp. 33-38. Recollida versió revisada a B17, pp. 129-140, i, novament corregida, a B42, v. 2, pp. 225-235. Vegeu P96, P100, P106, P145.

1950

87. «Dietari filosòfic», *Germanor*, 551-552 (maig-juny), pp. 5-7. Recollit, sota el títol «Fragments d'un dietari filosòfic», a B30, pp. 11-18.
88. «Nota sobre el problema de la creación», *Revista nacional de cultura*, 82-83 (setembre-desembre), pp. 141-148. Recollit a B14.
89. «El problema de la filosofía americana», *Filosofía y letras*, 19:38 (abril-juny), pp. 379-383.
90. «Prólogo», a Xavier Benguerel, *El hombre en el espejo*, Sudamericana, Buenos Aires, pp. 7-23. Vegeu P188A, P193B.

1951

91. «Filozofia, niepokój i odnowienie», traducció de l'espanyol de Józef Lobodowski, *Kultura*, 4/42, (primavera), París, pp. 27-37. Versió polonesa de P77.
92. «Francisco Romero: un estilo de filosofía», *Revista cubana de filosofía*, 2:9 (juliol-desembre), pp. 15-17.
93. «Is there a Spanish philosophy?», *Hispanic review*, 19:1, (gener), pp. 1-10. Vegeu P98, P103.
94. «Mea culpa», *Sur*, 198 (abril), pp. 1-8. Versió revisada recollida a B17, pp. 13-23, i, novament revisada, a B42, v. 2, pp. 197-203.
95. «Suárez y la filosofía moderna», *Notas y estudios de filosofía*, 2:7-8 (juliol-desembre), pp. 269-294. Recollida versió revisada a B17, pp. 151-177. Vegeu P104, P174.
96. «Wittgenstein-geniusz niszczycielski», traducció anònima, *Kultura*, 7:45-8/46 (juliol-agost), París, pp. 44-51. Versió polonesa de P86. Vegeu P100, P106, P145.

1952

97. «Comments on the Symposium 'What is philosophy of history?', II», *Journal of Philosophy*, 49:10 (maig), pp. 355-359.

98. «¿Hay una filosofía española?», *Revista de filosofía*, 2:1 (abril-juny), Santiago de Chile, pp. 45-64. Versió espanyola de P93. Versió revisada, sota el títol «Sobre la filosofía española», recollida a B17, pp. 81-92. Vegeu P103.
99. «Pedro Salinas: el don del lenguaje», *Hispania*, 35:2 (maig), pp. 145-146.
100. «Wittgenstein oder Die Destruktion», *Monat*, 4, Jahrgang, Heft 41 (febrer), pp. 489-495; reimprès a Ingemar Bachman *et al.*, *Ludwig Wittgenstein: Schriften. Beiheft*, Suhrkamp, Frankfurt, 1960, pp. 21-29. Versió alemanya de P86. Vegeu P96, P106, P145.

1953

101. «Dos obras maestras de historia de la lógica», *Notas y estudios de filosofía*, 4:14, (abril-juny), pp. 145-158. Vegeu P102.
102. «Dwa znakomite dzieła», traducció anònima, *Kultura*, 5/67 (maig), París, pp. 18-32. Versió polonesa de P101.
103. «Existirá una filosofía espanhola», traducció de l'espanyol de Milton Vargas, *Revista brasileira de filosofia*, 3:1 (gener-març), pp. 21-30. Versió portuguesa de P98. Vegeu P93.
104. «El mundo de Cervantes y nuestro mundo», *La Torre*, 3 (juliol-setembre), pp. 127-133. Versió revisada recollida a B17, pp. 75-80, i, novament corregida, a B42, v. 2, pp. 221-224.
105. «Suárez and modern philosophy», *Journal of the history of ideas*, 14:4 (octubre) pp. 528-547. Versió anglesa de P95. Vegeu P174.
106. «Wittgenstein, a symbol of troubled times», *Philosophy and phenomenological research*, 14:1 (setembre), pp. 89-96; reimpressió, corregida, a K. T. Fann, ed., *Ludwig Wittgenstein: The man and his philosophy*, Dell, Nova York, 1967, pp. 107-115. Versió anglesa de P86. Vegeu P96, P100, P145.

1954

107. «De Boecio a Alberto de Sajonia: un fragmento de historia de la lógica», *Imago mundi*, 3 (març), pp. 3-22.
108. «Reflexiones sobre la poesía», *Buenos Aires literaria*, 16 (gener), pp. 1-14. Versió revisada recollida a B17, pp. 93-102, i a B42, v. 2, pp. 214-220. Vegeu P115A, P137.

1955

109. «Filosofía y arquitectura», *La Torre*, 9 (gener-març), pp. 83-100. Recollida a B17, pp. 43-59, i, revisada, a B42, v. 2, pp. 274-284. Vegeu P114A.
110. «El intelectual en el mundo contemporáneo», *Cuadernos*, 10 (gener-febrer), pp. 7-14. Recollida a B17, pp. 60-74, i corregida, sota el títol «El intelectual: ética y política», a B42, v. 2, pp. 263-273. Vegeu P111, P136.

111. «L'Intellettuale e il mondo contemporaneo», traducció de l'espanyol de Luigi Berti, *Inventario*, 7:4-6 (juliol-desembre), pp. 2-13. Versió italiana de P110. Vegeu P136.
112. «Ortega y la idea de la sociedad», *Insula*, 119 (15 de novembre), p. 4; reimprès a *Humanitas*, 7 (1956), Tucumán pp. 13-20. Substituit per B26.
113. «Peirce's conception of architectonic and related views», *Philosophy and phenomenological research*, 15:3 (març), pp. 351-359.
114. (A) «Philosophie et architecture», traducció anònima, *Revue de métaphysique et de morale*, 60:3 (juliol-setembre), pp. 251-263. Versió francesa de P109.
114. (B) «Reflexions sobre Catalunya», a B18, pp. 123-136; reimprès a B28, pp. 93-104. Vegeu P172.
115. (A) «Reflexions sobre la poesia: homenatge a Carles Riba», a B1, pp. 213-228; reimprès a B28, pp. 189-200. Adaptació catalana de P108. Vegeu P137.
115. (B) «Sobre *El Ben Cofat i l'altre*: homenatge a Josep Carner», a B18, pp. 229-235; reimprès, sota el títol «Sobre *El Ben Cofat i l'altre*», a *L'obra de Josep Carner*, Selecta, Barcelona, 1959, pp. 135-139, i a B28, pp. 201-205.

1956

116. «De la filosofia a la 'filosofia'», *Sur*, 241 (juliol-agost), pp. 21-24. Substituit per B26.
117. «Una fase en el pensamiento de Ortega: el objetivismo», *Clavileño*, 40 (juliol-agost), pp. 11-15; reimprès a *La Torre*, 15-16 (juliol-desembre), pp. 119-126. Substituit per B26.
118. «Ortega y el concepto de razón vital», *Ciclón*, 2:1 (gener), pp. 10-16. Substituit per B26.
119. «Ortega y la idea de la vida humana», *Cuadernos*, 18 (gener-febrer), pp. 33-39. Substituit per B26.
120. «Prefacio», a Euryalo Cannabrava, *Elementos de metodología filosófica*, n.p., São Paulo, pp. xi-xvi.
121. «Reflessioni sulla società contemporanea», traducció de l'espanyol de Luigi Berti, *Inventario*, 8:1-6 (gener-desembre), pp. 1-26. Versió italiana de P67. Vegeu P141.
122. «Unamuno y la idea de la ficción», *Ciclón*, 2:4 (juliol), pp. 27-32. Substituit per B23.
123. «Unamuno y la idea de la realidad», *Papeles de Son Armadans*, 2:6, (setembre), pp. 269-280; reimprès a *Cuadernos*, 22 (gener-febrer 1957), pp. 38-42. Vegeu P133, P153. Substituit per B23.
124. «Cynics and Stoics: Contempt, resistance and resignation», a Juan Adolfo Vázquez, ed., *Estudios de historia de las ideas en homenaje al profesor Rodolfo Mondolfo*, Universidad Nacional de Tucumán, Tucumán, vol. 1, pp. 337-365. Vegeu P125. Substituit per B20.
125. «Cyniques et Stoïciens», traducció de l'espanyol de Paul-X. Despilho, *Revue de métaphysique et de morale*, 62:1 (gener-març), pp. 20-36. Versió francesa de P124.

126. «Die Drei Philosophien: Wie gliedert sich das Denken der Gegenwart?», *Monat*, 9, Jahrgang, Heft 105 (juny), pp. 51-62. Versió alemanya de P129. Vegeu P130, P142, P143.
127. «Eugenio d'Ors: sentido de una filosofía», *Indice*, 100-101 (maig-juny), p. 5. Versió espanyola de P49. Versió revisada recollida a B42, v. 1, pp. 189-197.
128. «On the 'great analogy' [according to Milton C. Nahm]», *Journal of the history of ideas*, 18:2, (abril), pp. 280-284.
129. «Las tres filosofías», *Cuadernos*, 25 (juliol-agost), pp. 21-34. Vegeu P126, P130, P142, P143. Substituit per B27.
130. «Les trois philosophies», traducció de l'espanyol de Catherine Chraïbi, *Preuves*, 76 (juny), pp. 20-31. Versió francesa de P129. Vegeu P126, P142, P143.

1958

131. «La filosofía y el arte, hoy», *Papeles de Son Armadans*, 11:31 (octubre), pp. 11-22. Substituit per B27.
132. «Filozofia wspolczesne spoleczenstwo», traducció de l'espanyol per W. Czapska-Jorday, *Kultura* (París), n° 10/132 (Październik), pp. 3-16. Versió polonesa de P135.
133. «Miguel de Unamuno et l'idée de la réalité», traducció de l'espanyol per Paul-X. Despillho, *Revue de métaphysique et de morale*, 63:4 (octubre-desembre), pp. 468-473. Versió francesa de P123. Vegeu P153.

1959

134. «Digresión sobre 'ciencia natural y filosofía'», *La Torre*, 28 (octubre-desembre), pp. 85-96. Substituit per B33.
135. «La filosofía en la sociedad contemporánea», *Cuadernos*, 34 (gener-febrer), pp. 13-24. Vegeu P132. Substituit per B27.
136. «The Intellectual in contemporary society», *Ethics*, 69:2 (gener), pp. 94-101. Versió anglesa de P110. Vegeu P111.
137. «Le Langage de la poésie», a Anna-Teresa Tymieniecka, ed., *For Roman Ingarden: Nine essays in phenomenology*, Nijhoff, l'Haia, pp. 147-159. Adaptació francesa de P108. Vegeu P115A.
138. «Ortega y Gasset, 1883-1955», a International Institute of Philosophy, *Philosophy in the mid-century*, ed. Raymond Klibansky, Nuova Italia, Florència, v. 4, pp. 215-217. Substituit per B36.
139. «Prólogo», a Hugo Rodríguez-Alcalá, *Misión y pensamiento de Francisco Romero*, Universidad Nacional Autónoma de México, Mèxic, pp. 7-8.
140. «Sobre 'estilos de pensar' en la España del siglo XIX», *Hispanófila*, 3:1 (setembre, tom 7), pp. 1-6. Versió corregida recollida a B37, pp. 177-188, i a B42, 1v. 1, pp. 303-308.

141. «Técnica e civilização», traducció de l'espanyol de Rosana Washington-Vita, *Revista brasileira de filosofia*, 9:34 (abril-juny), pp. 159-167. Versió portuguesa de P67. Vegeu P121.
142. «Le Tre filosofie», traducció de l'espanyol per Luigi Berti, *Inventario*, 15:1-6 (gener-desembre), pp. 13-32. Versió italiana de P129. Vegeu P126, P130, P143.
143. «Les Tres filosofies», *Pont*, 13, pp. 102-122, i 14, pp. 172-184. Versió catalana de P129. Vegeu P126, P130, P142. Substituit per B40.
144. «Variaciones sobre la tontería», *Cuadernos*, 39 (novembre-desembre), pp. 74-78. Versió revisada recollida a B42, v. 2, pp. 185-191.
145. «Wittgenstein ou la destruction», traducció de l'espanyol de Paul-X. Despilho, *Lettres nouvelles*, 7:20 (15 de juliol), pp. 17-26. Versió francesa de P86. Vegeu P96, P100, P106.

1960

146. «Catalanització de Catalunya», a B28, pp. 105-127. Versió catalana de P148.
147. «Dos obras maestras españolas», *Cuadernos*, 42 (maig-juny), pp. 47-54. Vegeu P149, P152.
148. «Sobre una cuestión disputada: Cataluña y España», *Cuadernos*, 45 (novembre-desembre), pp. 73-80. Versió corregida, sota el títol «Una cuestión disputada: Cataluña y España», recollida a B37, pp. 155-167, i a B42, v. 1, pp. 282-292. Vegeu P146.

1961

149. «A Forma radical do saber em Ortega y Gasset», traducció de l'espanyol per Luís Washington-Vita, *Revista brasileira de filosofia*, 11:43 (juliol-setembre), pp. 313-321; reimprès, sota el títol «Epílogo em 1961: A forma radical de pensar», a P167, pp. 125-137. Versió portuguesa de P152. Vegeu P167.
150. *The Idea of man: An outline of philosophical anthropology*, University of Kansas, Lawrence. Vegeu P176. Substituit per B38.
151. «Introduction to the Torchbook edition», a José Ortega y Gasset, *The Modern theme*, traducció de l'espanyol de James Cleugh, Harper, Nova York, pp. 1-8.
152. «On a radical form of thinking», traducció de l'espanyol de Constance Mazlish, *Texas quarterly*, 4:1 (primavera), número especial titulat *Image of Spain*, ed. Ramón Martínez-López, pp. 32-38. Versió parcial anglesa de P147. Vegeu P149.
153. «On Miguel de Unamuno's Idea of Reality», *Philosophy and phenomenological research*, 21:4 (juny), pp. 514-520. Versió anglesa de P123. Vegeu P133. Substituit per B34.
154. «Por falar nos Estados Unidos: balanço das recentes tendências culturais», traducció anònima, *Américas* (ed. portuguesa), 13:3 (març), pp. 34-37. Versió portuguesa de P160. Vegeu P157, P159.

155. «Record d'en Jaume Vicens i Vives», *Serra d'or*, 2a època, 3:6 (juny), p. 8.
156. «El Sabor de la vida», *La Nación* (4 de juny), 4a secció, pp. 1-2; reimprès a *Papeles de Son Armadans*, 22:65 (agost), pp. 125-136. Versió corregida recollida a B42, v. 2, pp. 207-213.
157. «Speaking of the United States: A survey of recent cultural trends (I)», traducció anònima, *Americas* (ed. anglesa), 13:2 (febrer), pp. 34-37. Versió anglesa de P160. Vegeu P154, P158.
158. «Speaking of the United States: A survey of recent cultural trends (II)», traducció anònima, *Americas* (ed. anglesa), 13:11 (novembre), pp. 34-37. Versió anglesa de P161. Vegeu P157, P159.
159. «Tendências culturais nos Estados Unidos», traducció anònima, *Américas* (ed. portuguesa), 13:12 (desembre), pp. 34-37. Versió portuguesa de P161. Vegeu P154, P158.
160. «Tendencias culturales en los Estados Unidos (I)», *Américas* (ed. espanyola), 13:3 (març), pp. 34-37. Vegeu P154, P157, P161.
161. «Tendencias culturales en los Estados Unidos (II)», *Américas* (ed. espanyola), 13:12 (desembre), pp. 34-37. Vegeu P158, P159, P160.

1962

162. «España y Europa veinte años después», *Cuadernos*, 67 (desembre), pp. 22-34. Recollida a B37, pp. 13-48, i a B42, v. 1, pp. 207-255. Vegeu B3.
163. (A) «[Grant report]», *American Philosophical Society year book*, pp. 529-531. Substituit per P171.
163. (B) «Llibres als Estats Units», a Joan Oliver, ed., *El llibre de tothom*, Alcides, Barcelona, pp. 149-154. Versió catalana de P161. Vegeu P158, P159.
164. «Sobre la fama: la obra de José Ricardo Morales», *Cuadernos*, 56 (gener), pp. 88-90. Versió revisada, sota el títol «Sobre la fama», recollida a B42, v. 2, pp. 192-196.
165. «Sobre la naturaleza de lo orgánico», *Philosophia*, 26, Mendoza, pp. 1-23. Vegeu P180. Substituit per B33.

1963

166. «Diversity of views on the same subject: Objectively justifiable limits», *Pacific philosophy forum*, 2, número especial (setembre), pp. 54-59. Versió anglesa de P219.
167. «Ensaio introdutório as etapas de filosofia de Ortega y Gasset», traducció de l'espanyol de Luís Washington-Vita, a José Ortega y Gasset, *Origem e epílogo da filosofia*, Livro Ibero-Americano, Rio de Janeiro, pp. 11-145. Versió portuguesa de B36. Vegeu P149.
168. «La Filosofía, entonces [1923] y ahora», *Revista de Occidente*, 2a època, 3:8-9 (novembre-desembre), pp. 303-312. Recollida a B42, v. 2, pp. 247-255.
169. «Información y comunicación: enfoque de un nuevo problema», a International Congress of Philosophy, 13th, Mèxic, 1963, *Symposium sobre información y com-*

- municación*, Universidad Nacional Autónoma de México, Mèxic, pp. 21-32. Versió corregida, sota el títol «Viejos problemas, nuevos enfoques», recollida a B42, v. 2, pp. 285-293. Vegeu P210.
170. «Nuevas cuestiones españolas», a B37, pp. 49-74. Versió corregida recollida a B42, v. 1, pp. 226-238. Vegeu B9.
171. «On the early history of ontology», *Philosophy and phenomenological research*, 24:1 (setembre), pp. 36-47. Vegeu P173. Substitueix P163A.
172. «Reflexiones sobre Cataluña», a B37, pp. 143-153. Versió corregida recollida a B42, v. 1, pp. 276-281. Versió espanyola de P114B.
173. «Sobre os primórdios da historia da ontologia», traducció de l'anglès de Raúl de Polillo, *Revista brasileira de filosofia*, 13:50 (abril-juny), pp. 163-177. Versió portuguesa de P171.
174. «Suarez et la philosophie moderne», traducció de l'espanyol de Paul-X. Despilho, *Revue de métaphysique et de morale*, 6:1 (gener-març), pp. 57-69. Versió francesa de P95. Vegeu P105.
175. «[Xavier Zubiri,] *Sobre la esencia*, capítol 8, § 3», *Índice*, 200-201 (juliol-agost), p. 11. Vegeu P181.

1964

176. «A Idéia de homem: Um esboço de antropologia filosófica», traducció de l'anglès de Pureza Iliana Maria Vauthier de Macedo, *Revista brasileira de filosofia*, 14:55 (juliol-setembre), pp. 323-347. Versió portuguesa de P150.
177. «Unamuno, 1964», *Revista de Occidente*, 2a època, 7:19 (octubre), pp. 29-40. Recollida a B42, v. 2, pp. 236-246, i, sota el títol «Unamuno, hoy día», a Antonio Sánchez Barbudo, ed., *Miguel de Unamuno*, Taurus, Madrid, 1974, pp. 45-58. Vegeu P192, P197.

1965

178. «Experiencia, lenguaje y realidad», *Revista de Occidente*, 2a època, 9:27 (juny), pp. 292-315. Versió revisada recollida a B42, v. 2, pp. 502-522. Substituint per B43.
179. «Imatges de l'home», *Qüestions de vida cristiana*, 30, pp. 35-50. Recollida a B48, pp. 7-28. Vegeu P191, P201.
180. «Ontologie de la réalité organique», traducció de l'espanyol de Renée Ferrater-Mora, *Revue de métaphysique et de morale*, 70:1 (gener-març), pp. 74-95. Versió francesa de P165.
181. «The Philosophy of Xavier Zubiri», traducció de l'espanyol de George L. Kline, a George L. Kline, ed., *European philosophy today*, Quadrangle, Chicago, pp. 15-29. Versió anglesa ampliada de P175.

182. «Sobre un falso dilema», a José Luis López-Aranguren *et al.*, *Libertad y organización*, Insula, Madrid, pp. 15-18. Versió corregida recollida a B42, v. 2, pp. 259-262.
183. «Unidad y pluralidad», *Panoramas*, 17 (setembre-octubre), pp. 79-94; reimprès a Américo Castro *et al.*, *Esa gente de España...*, Centro de Estudios y Documentación Sociales, Mèxic, 1965, pp. 89-102. Versió corregida recollida a B42, v. 1, pp. 293-302.

1966

184. «Ludwig Wittgenstein», a Ricardo Jordana, ed., *Las filosofías de Ludwig Wittgenstein*, Oikos-Tau, Barcelona, pp. 13-20.
185. «Ontología y marcos lingüísticos», *Convivium*, 21 (gener-juny), Barcelona, pp. 135-146. Substituit per B43.
186. «Sobre el conocimiento», *Diálogos*, 5 (gener-juny), Río Piedras, pp. 63-81. Substituit per B43.
187. «Sobre el dar por supuesto», *Filosofía*, 17:4, suplement (novembre), Torí, pp. 592-605; també imprès com a pamflet, *Filosofía*, Torí, n.d. Recollida a B42, v. 2, pp. 487-501. Vegeu P193A. Substituit per B43.

1967

188. (A) «Carta-Pròleg», a Xavier Benguerel, *Obres completes*, Rosa Vera, Barcelona, vol. 1, pp. 7-14.
188. (B) «Confesión preliminar», a B42, v. 1, pp. 9-20.
189. «Estructura e historia», *La Nación* (18 de juny), 3a secció, pp. 1-2, i (25 de juny), 3a secció, p. 2. Recollida a B50, pp. 71-83. Vegeu P209.
190. «Foreword», a Jaume Vicens-Vives, *Approaches to the History of Spain*, traducció de l'espanyol i edició de Joan Connelly Ullman, University of California, Berkeley, pp. v-viii.
191. «Images de l'homme», traducció anònima, *Revue philosophique de la France et de l'étranger*, 157:2 (abril-juny), pp. 223-237. Versió francesa de P201. Vegeu P179.
192. «Miguel de Unamuno», *Aix. Faculté des Lettres. Annales*, 41, pp. 157-169. Versió francesa de P177. Vegeu P197.
193. (A) «On taking things for granted», a Aloysius Robert Caponigri, ed., *Contemporary Spanish philosophy: An anthology*, University of Notre Dame, Notre Dame-Londres, pp. 304-323. Versió anglesa de P187.
193. (B) «Pròleg», a Xavier Benguerel, *Obres completes*, Rosa Vera, Barcelona, vol. 1, pp. 525-530. Versió catalana de P90. Vegeu P188A.
194. «Realidades y realidad», *Philosophia*, 32, Mendoza, pp. 5-20. Vegeu P205. Substituit per B43.
195. «La reflexión», *Razón y fábula*, 1 (maig), pp. 1-16. Substituit per B43.

196. «Sobre el llamado compromiso ontológico», *Dianoia*, 13, pp. 185-220. Substituit per B43.
197. «Unamuno today», a José Rubia-Barcia i M. A. Zeitlin, eds., *Unamuno: Creator and creation*, University of California, Berkeley, pp. 220-233. Versió anglesa de P117. Vegeu P192.

1968

198. «Del uso», *Diálogos*, 10 (gener-març), Río Piedras, pp. 61-78. Substituit per B47.
199. «L'Expérience de la mort d'autrui: Possibilités d'inférences viventielles», traducció de l'espanyol d'André Gallego i Zdenek Kourím, a *Le Temps et la mort dans la philosophie espagnole contemporaine*, Privat, Tolosa, pp. 134-148. Versió francesa de § 25-27 a B33.
200. «La Experiencia religiosa», *La Torre*, 59 (gener-març), pp. 147-160. Recollit, sota el títol «El Lenguaje de la experiencia religiosa», a B50, pp. 37-53. Vegeu P211, P213.
201. «Imágenes del hombre», *Man and world*, 1:1 (febrer), pp. 96-112. Recollit a B50, pp. 13-35. Vegeu P179, P191.
202. «Medio y mensaje», *Crítica*, 2:5 (maig), pp. 31-56. Substituit per B47.
203. «[Sobre la validez del concepto de 'generación']», *Symposium*, 22:2 (estiu), pp. 176-179. Vegeu P223.

1969

204. «Metaphysics», a International Institute of Philosophy, *Contemporary philosophy: A survey*, ed. Raymond Klibansky, Nuova Italia, Florència, vol. 3, pp. 3-9.
205. «Pròleg», a *De Joan Oliver a Pere Quart*, Ed. 62, Barcelona, pp. 5-8.
206. «Reality as Meaning», a James M. Edie, ed., *New essays in phenomenology*, Quadrangle, Chicago, pp. 131-147. Versió anglesa de P194.
207. «Some thoughts on language», *Arroy* (abril), Bryn Mawr, pp. 21-24.

1970

208. «Cuestiones de palabras», a *Homenaje a Xavier Zubiri*, Moneda y Crédito, Madrid, vol. 1, pp. 545-567. Versió revisada recollida a B50, pp. 91-121.
209. «Estructura i història», a B48, pp. 63-76. Versió catalana de P189.
210. «Hi haurà una batalla naval demà», a B48, pp. 77-90. Versió catalana de P169.
211. «The language of religious experience», traducció de l'espanyol per Priscilla Cohn, *International journal for philosophy of religion*, 1:1 (primavera), pp. 22-33. Versió anglesa de P200. Vegeu P213.

212. «Los lenguajes de la historia», *Dianoia*, 16, pp. 124-131. Recollida a B50, pp. 55-69. Vegeu P214.
213. «El llenguatge de l'experiència religiosa», a B48, pp. 29-45. Versió catalana de P200. Vegeu P211.
214. «Els llenguatges de la història», a B48, pp. 47-61. Versió catalana de P212.
215. «Nota preliminar a la segunda edición: en el umbral de 1970», a B46, pp. 3-10 (reimprès a B52, pp. 16-23). Vegeu P222.

1971

216. «El laberinto del conocimiento», a B50, pp. 123-138; reimprès, sota el títol «Fragmentos de teoría del conocimiento», a *Homenaje a Aranguren*, Revista de Occidente, Madrid, 1972, pp. 129-141.
217. «Lógica y razón», *Crítica*, 5:15 (setembre), pp. 29-44. Substituït per B53.
218. «Pinturas y modelos», a B50, pp. 139-152; reimprès a Simposio de Lógica y Filosofía de la Ciencia, València, 1971, *Filosofía y ciencia en el pensamiento español contemporáneo (1960-1970)*, Tecnos, Madrid, 1973, pp. 87-98.
219. «Punto de vista y tolerancia», a B50, pp. 85-90. Vegeu P166.

1972

220. «Aesthetics and literary criticism», a Donald W. Bleznick i John F. Winter, eds., *Directions of literary criticism in the seventies*, University of Cincinnati, Cincinnati, pp. 40-52.

1973

221. «Discurso inaugural», i «Discurso final», a Simposio de Lógica y Filosofía de la Ciencia, València, 1971, *Filosofía y ciencia en el pensamiento español contemporáneo (1960-1970)*, Tecnos, Madrid, 1973, pp. 15-22, i 317-324.
222. «Nota preliminar a la tercera edición», a B52, pp. 9-15. Vegeu P215.
223. «On the validity of the concept of 'generation'», traducció de l'espanyol de Constance Sullivan, a Jaime Ferrán i Daniel P. Testa, eds., *Spanish writers of 1936: Crisis and commitment in the poetry of the thirties and forties. An anthology of literary studies i essays*, Tamesis, Londres, pp. 29-32. Versió anglesa de P203.

1974

224. «Meta-metafilosofía», *Teorema*, 4:1, pp. 5-10.

1976

225. «La filosofía entre la ciencia y la ideología», *Teorema*, 6:1, pp. 27-42; reimprès a

Primer Coloquio Nacional de Filosofía, Morelia, Mich., 1975, *La Filosofía y la ciencia en nuestros días*, Grijalbo, Mèxic, 1976, pp. 41-56.

226. «On practice», *American philosophical quarterly*, 13:1 (gener), pp. 49-55. Versió anglesa revisada de pp. 190-210 a B54.
227. «Quatre paraules», a Manuel de Pedrolo, *Homes i no*, Aymà, Barcelona, pp. 5-7.

1977

228. «Fictions, universals, and abstract entities», *Philosophy and phenomenological research*, 37:3 (març), pp. 353-367. Versió anglesa de § 4-6 del capítol X de B43.
229. «Sobre el 'hacer'», *Dianoia*, 23, pp. 197-208.
230. «Elogio (moderado) de la televisión (en general)», *Destino*, 2a època, 2.059 (17-23 maig), Barcelona, pp. 20-21.

1979

231. «Reflexions sobre 'la filosofia a Catalunya'», a Paul Vila Dinares, Josep Ferrater i Mora, *Doctors Honoris Causa*, Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona, pp. 31-43. Recollida a B61, pp. 119-131.

1980

232. «Lo que vale la pena hacer», a Jorge J. E. Gracia, ed., *El hombre y su conducta. Ensayos filosóficos en honor de Risieri Frondizi. Man and his conduct: Philosophical essays in honor of Risieri Frondizi*, Universidad de Puerto Rico, Río Piedras, pp. 152-158. Substituit per B57.

1981

233. «Estética y crítica. Un problema de demarcación», *Revista de Occidente*, 4, pp. 43-54.

1982

234. «La muchacha del bolso azul», *Los Cuadernos del norte*, 3:13, pp. 66-75. Vegeu B66.
235. «Diálogos sobre el cine», *Los Cuadernos del norte*, 3:13, pp. 76-78.

1984

236. «Las variedades de la inteligencia», *Revista de Occidente*, 35, pp. 49-66.
237. «Ortega, filósofo del futuro», *Cuadernos hispanoamericanos*, 403-405, pp. 121-131.
238. «The world of Calderón», *Hispanic review*, 1, pp. 1-17. Vegeu B70.

1985

239. «La noción de ciencia», *Anthropos: Boletín de información y documentación*, 49, pp. 25-27.
240. «Nota sobre los lenguajes de la historia», *Theoria*, 1:1, pp. 231-234.
241. «Nota sobre 'Los lenguajes de la historia'», *Anthropos: Boletín de información y documentación*, 49, pp. 28-31.
242. «Nuevas revelaciones sobre el Observador», *Anthropos: Boletín de información y documentación*, 49, pp. 29-31.

1989

243. «Razón y pasión en ética», *Anthropos: Boletín de información y documentación*, 96, p. 75.

1990

244. «La última danza de Salomé», *ALDEEU* (Asociación de Licenciados y Doctores Españoles en los Estados Unidos), VI:2, pp. 199-220. Vegeu B91.
245. «Modos de modelar la mente», a *Modelos de la Mente, Cursos de Verano de El Escorial*, Universidad Complutense de Madrid, Madrid, 1989, pp. 43-56.
246. «Nota sobre la palabra 'ideología'», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, 10, pp. 7-10.

1991

247. «Apuntes sobre Lógica y Realidad», *Ágora: Papeles de filosofía*, 10, pp. 7-12.
248. «La filosofía, entonces y ahora», *Revista de Occidente*, 118, pp. 107-120.
249. «Vida y doctrina de Claudio Mela», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, 11, pp. 9-12.
250. «Filología: apuntes de los últimos cursos profesados por Claudio Mela», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, 11, pp. 13-22.

1994

251. «Dos elementos del mundo del último Azorín: elementalidad y tenuidad», a Francisco Rico, coord., *Historia y crítica de la literatura española*, vol. 6, tom 2, pp. 378-382. Vegeu B70.

III. Ressenyes

1935

1. Ernst von Aster, *Historia de la filosofía*, traducció d'Emilio Huidobro i Edith Tech de Huidobro, *Hoja literaria*, 2 (novembre), Barcelona, p. 3.
2. Nicolai Hartmann, *Ethik*, 2a ed., *Hoja literaria*, 2 (novembre), Barcelona, p. 3.
3. Aldous Huxley, *Un mundo feliz*, traducció de Luys Santa Marina, *Hoja literaria*, 2 (novembre), Barcelona, p. 3.

1940

4. María Zambrano, *Filosofía y poesía*, *Sur*, 75 (desembre), pp. 161-165.

1942

5. Joaquín Xirau, *Amor y mundo*, *Sur*, 90 (març), pp. 53-56.

1943

6. Guillermo de Torre, *Menéndez Pelayo y las dos Españas*, *Sur*, 110 (desembre), pp. 99-103.

1948

7. Ramón Insula, *Historia de la filosofía en Hispanoamérica*, *Journal of philosophy*, 4:18 (agost), pp. 500-501.

1949

8. José Gaos, *Pensamiento de lengua española i Filosofía de la filosofía e historia de la filosofía*, *Filosofía y letras*, 14 (juliol-setembre), pp. 161-163.
9. Pedro Salinas, *El defensor*, *Occidental*, 4 (abril), Nova York, pp. 23-25.
10. Pedro Salinas, *La poesía de Rubén Darío*, *Occidental*, 7 (juliol), Nova York, pp. 26-28.
11. Leopoldo Zea, *Ensayos sobre filosofía en la historia occidental*, *Occidental*, 1 (gener), Nova York, pp. 23-24.

1950

12. José Ignacio Alcorta, *La teoría de los modos en Suárez*, *Books abroad*, 24:4 (tardor), pp. 406-407.

13. Julián Marías, *La filosofía en sus textos*, 2 vols., *Books abroad*, 24:4 (tardor), pp. 374-375.

1951

14. Américo Castro, *Ensayo de historiología: analogías y diferencias entre hispanos y musulmanes*, *Hispania*, 34:2 (maig), pp. 222-223.
15. Congreso Nacional de Filosofía, 1st, Mendoza, 1949, *Actas*, ed. Luis Juan Guerrero, *Philosophy and phenomenological research*, 12:2 (desembre), pp. 311-313.
16. José Gaos, *Un método para resolver los problemas de nuestro tiempo: la filosofía del Prof. Northrop*, *Books abroad*, 25:2 (primavera), pp. 161-162.

1952

17. Arturo Ardao, *Espiritualismo y positivismo en el Uruguay*, *Books abroad*, 26:1 (hivern), pp. 72.

1953

18. Arturo Barea, *Unamuno*, traducció d'Ilse Barea, *Books abroad*, 27:2 (primavera), pp. 147-148.
19. Isaac Husik, *Philosophical essays, Notas y estudios de filosofía*, 4:13 (gener-març), pp. 61-62.
20. George L. Kline, ed., *Spinoza in Soviet philosophy: a series of essays*, traducció de George L. Kline, *Notas y estudios de filosofía*, 4:13 (gener-març), pp. 65-67.
21. Adolfo Levi, *Concetto dell'errore nella filosofia di Plotino*, *Books abroad*, 27:3 (estiu), p. 302.

1954

22. Pedro Laín-Entralgo, *Palabras menores*, *Books abroad*, 28:1 (hivern), p. 75.
23. Julián Marías, *Introducción a la filosofía, Occidental*, 6 (juny 1949), Nova York, pp. 30-31, i *Books abroad*, 28:1 (hivern 1954), p. 35.
24. Patrick Romanell, *The making of the Mexican mind*, *Hispanic review*, 22:3 (juliol), pp. 240-242.
25. Francisco Romero, *Teoría del hombre*, *Books abroad*, 28, 1, (hivern), pp. 36-37.
26. Joan Triadú, *Anthology of Catalan lyric poetry*, *Hispanic review*, 22:4 (octubre), pp. 323-324.

1955

27. V.V. Zenkovsky, *A History of Russian philosophy*, 2 vols., traducció de George L. Kline, *Imago mundi*, 9 (setembre), pp. 84-85.
28. Gregorio Klimovsky, *Problemas relativos a la definición de «verdad lógica» en los sistemas semánticos y sintácticos*, *Journal of symbolic logic*, 22:1 (març), pp. 83-84.

1958

29. Eduardo García Máynez, *Lógica del juicio jurídico*, *Journal of symbolic logic*, 23:1 (març), p. 74.
30. Alain Guy, *Les Philosophes espagnols d'hier et d'aujourd'hui*, *Journal of philosophy*, 55:18 (28 d'agost), p. 791.

1959

31. José Echeverría, *Réflexions métaphysiques sur la mort*, *Cuadernos*, 35 (març-abril), pp. 112-114.
32. Charles W. Morris, *Fundamentos de la teoría de los signos*, traducció d'Obdulia Alvarez et al., *Journal of symbolic logic*, 24:1 (març), pp. 92-93.
33. José Ortega y Gasset, *Idea del teatro*, *Cuadernos*, 38 (setembre-octubre), pp. 108-109.
34. Medardo Vitier, *La Filosofía de Kant*, *Cuadernos*, 38 (setembre-octubre), pp. 112-113.

1960

35. A. J. Ayer, *The Revolution in philosophy* i *La Revolución en filosofía*, traducció de Montserrat Macao de Lledó, *Journal of symbolic logic*, 25:3 (setembre), pp. 260-262.
36. Risieri Frondizi, *¿Qué son los valores?: introducción a la axiología*, *Convivium*, 8 (juliol-desembre), Barcelona, pp. 85-86, i *Philosophy and phenomenological research*, 20:4 (juny), pp. 574-575.
37. Boleslaw Sobocinski, «La génesis de la escuela polaca de lógica», *Journal of symbolic logic*, 25:1 (març), pp. 63-64.

1961

38. Américo Castro, *Españolidad y europeización del Quijote*, *Cuadernos*, 54 (novembre), pp. 88-89.
39. Julián Marías, *Ortega, I: Circunstancia y vocación*, *Cuadernos*, 45 (novembre-desembre), pp. 111-113, i *Hispanic review*, 29:4 (octubre), pp. 342-343.

1967

40. Grace A. de Laguna, *On existence and the human world*, *Bryn Mawr alumnae bulletin*, 48:2 (1966-7), pp. 14-15.

1971

41. James G. Colbert, Jr.'s, *La evolución de la lógica simbólica y sus implicaciones filosóficas*, *Journal of symbolic logic*, 36:2 (juny), pp. 324-325.

1987

42. John D. Barrow i Frank J. Tipler, *The Anthropic Cosmological Principle*, *Saber leer*, 5, pp. 1-2.

1988

43. Stephen Jay Gould, *Time's Arrow, Time's Cycle: Myth and Metaphor in the Discovery of Geological Time*, *Saber leer*, 13, p. 3.

1989

44. Freeman Dyson, *Infinity in All Directions*, *Saber leer*, 28, pp. 1-2.

1990

45. Martín Bernal, *Black Athena: The Afroasiatic Roots of Classical Civilization*, *Saber leer*, 35, pp. 6-7.

IV. Articles periodístics

Els nombrosos articles periodístics publicats per Ferrater Mora es poden trobar a B82 i B93.

V. Traduccions (T)

1935

1. Wilhelm Flitner, *Pedagogía sistemática*, Labor, Barcelona (de l'alemany).

1941

2. Paul Hüsey, *Indicaciones y terapéutica en la práctica de la ginecología y obstetricia*, ed. Pedro Domingo, Cultural, l'Havana (de l'alemany).
3. René Fülöp-Miller, *La lucha contra la enfermedad y la muerte: resumen gráfico de la historia de la medicina*, Cultural, l'Havana (de l'alemany).

1943

4. François Guizot, *De la pena de muerte en materia política. De las conspiraciones y de la justicia política*, Cruz del Sur, Santiago de Chile (del francès). Vegeu P22B.
5. George Santayana, *Tres poetas filósofos: Lucrecio, Dante, Goethe*, Losada, Buenos Aires (reimprès 1952) (de l'anglès).

1944

6. André Lalande, *Las teorías de la inducción y la experimentación*, Losada, Buenos Aires (del francès).
7. T. E. Lawrence, *Los siete pilares de la sabiduría: un triunfo*, Sur, Buenos Aires (no signat) (de l'anglès).
8. Charles Renouvier, *Los dilemas de la metafísica pura*, Losada, Buenos Aires (del francès).
9. Max Weber, *Economía y sociedad: esbozo de sociología comprensiva*, Fondo de Cultura Económica, Mèxic (reimprès 1964) (de l'alemany). Traducció conjunta amb José Medina Echavarría, Juan Roura Parella, Eduardo García Máynez i Eugenio Ímaz.

1945

10. Charles Renouvier, *Ucronía: la utopía en la historia. Bosquejo histórico apócrifo del desenvolvimiento de la civilización europea*, Losada, Buenos Aires (del francès).

1947

11. [Lev] Shestov, *Kierkegaard y la filosofía existencial*, Sudamericana, Buenos Aires (reimprès 1951) (del francès).

VI. Bibliografia sobre Ferrater Mora

1951

1. Julián Marías, «El *Diccionario de Filosofía* de José Ferrater Mora», *Revista de psicología general y aplicada*, 6:20, pp. 707-710.

1958

2. Javier Muguerza, «Un libro sobre Ortega», *Ínsula*, 149, p. 3.
3. Hugo Rodríguez Alcalá, «J. Ferrater Mora en Princeton», *Cuadernos americanos* (maig-juny), pp. 132-140.

1959

4. José Luis L. Aranguren, «En torno a Ferrater Mora y la nueva edición de su Diccionario», *Ínsula*, 148, p. 3.
5. Joaquim Carreras Artau, «Bibliografía: un diccionario de filosofía», *Arbor*, 43:159.
6. Julián Marías, «Ferrater y su *Diccionario*», *Ínsula*, 148, p. 3.
7. Adolfo Muñoz Alonso, *Las grandes corrientes del pensamiento contemporáneo. Panoramas nacionalistas, España*, Guadarrama, Madrid, pp. 401-402.

1963

8. H. Fernández Suárez, «Ser y muerte», *Ínsula*, 171, p. 25.
9. Pedro Laín, «Ferrater Mora, José, *El ser y la muerte, Bosquejo de filosofía integracionista*», *Revista de Occidente*, I, pp. 364-367.

1964

10. Gonzalo Fernández de la Mora, *Pensamiento español, 1963 (De Azorín a Zubiri)*, Rialp, Madrid, pp. 29-33, 72-76 i 222-226.
11. J. Izquierdo, «La ontología de J. Ferrater Mora», *Índice*, 183, pp. 20-21.

1965

12. Helio Carpintero, «Los ensayistas contemporáneos», *Ínsula*, 224-225, pp. 11 i 30.
13. J. Izquierdo, «Pensadores españoles fuera de España», *Cuadernos americanos*, I (gener-febren).

1966

14. Alain Guy, *Filósofos españoles de ayer y de hoy*, Losada, Buenos Aires, pp. 246-253 i 307.
15. José Ramón Marra-López, «Entrevista con Ferrater Mora», *Ínsula*, 236-237, p. 13.

1967

16. José Luis Abellán, «José Ferrater Mora: una 'ontología integracionista' al nivel del sentido común», a *Filosofía española en América (1936-1966)*, Guadarrama, Madrid, pp. 83-89.
17. Helio Carpintero, *Cinco aventuras españolas: Ayala, Laín, Aranguren, Ferrater, Marías*, *Revista de Occidente*, Madrid, pp. 150-190.
18. Helio Carpintero, «Pensamiento español contemporáneo», a Guillermo Díaz-Plaja, *Historia general de las literaturas hispánicas*, Vergara, Barcelona, vol. VI, pp. 629-673.

19. Alain Guy, «La réflexion critique sur la mort chez J. Ferrater Mora», *Revue Philosophique*, 2, pp. 297-304.
20. Alain Guy, «Les tendances progressistes dans la philosophie espagnole contemporaine», *Bulletin Hispanique*, LXIX, pp. 454-464.
21. Javier Muguerza, «Ante una nueva edición del *Diccionario de filosofía* de José Ferrater Mora», *Revista de Occidente*, 49, pp. 95-107.
22. Baltasar Porcel, «Ferrater Mora o l'anàlisi viva», *Serra d'Or* (gener), pp. 25-33.

1969

23. Joaquín Marco, «Sobre las *Obras selectas* de Ferrater Mora», a *Ejercicios literarios*, Táber, Barcelona, pp. 461-466.

1970

24. Alfonso López Quintás, *Filosofía española contemporánea*, Católica, Madrid, pp. 175-181.
25. Josep Pla, «Josep Ferrater Mora», a *Homenots: segona sèrie*, Destino, Barcelona, pp. 129-174.

1971

26. José Luis Abellán, *La cultura en España*, Edicusa, Madrid, pp. 91-95 i 97-110.

1972

27. Teorema, «Entrevista a José Ferrater Mora», *Teorema*, 7, pp. 97-108.

1973

28. Josep Lluís Blasco Estellés, «*Las palabras y los hombres*, de José Ferrater Mora», *ressenya*, *Teorema*, 3:4, pp. 599-602.

1974

29. José Luis Abellán, «Filosofía española en el exilio. Panorama en 1974», *Urogallo*, 26, pp. 62-68.
30. Cirilio Flórez, «Filosofía española del lenguaje», *Cuadernos Salmantinos de Filosofía*, 1:1, pp. 235-241.

1976

31. Mario Bunge, «El ser no tiene sentido y el sentido no tiene ser: notas para una conceptología», *Teorema*, VI:2, pp. 201-212.

32. Alfonso García Suárez, «Cambio de marcha en filosofía», *Teorema*, VI/3-4, pp. 533-535.

1977

33. Reine Guy, «La theorie de sens chez José Ferrater Mora», a *Equipe de Recherche Associée* (ERA), Association de Publications de l'Université de Toulouse-Le Mirail, Tolosa, pp. 115-128.

1979

34. Victòria Camps, «La sinrazón de la razón», *El Basilisco*, 8, pp. 97-100.
35. Jesús Mosterín, «De la materia a la razón», *Teorema*, IX/2, pp. 201-210.
36. Javier Muguerza, «De la materia a la razón, pasando por un gran diccionario», *El País*, suplement «Libros» (11 de novembre), pp. 1 i 6.

1980

37. Alfredo Deaño, *Las concepciones de la lógica*, Taurus, Madrid, pp. 220-225.

1981

38. Walter Cariddi, «L'integrazionismo de José Ferrater Mora», a José Ferrater Mora, *Quattro visioni della storia universale*, Edizioni Milella, Bari, pp. 11-31.
39. Priscilla Cohn, ed., *Transparencies: philosophical essays in honor of J. Ferrater Mora*, Humanities Press, Atlantic Highland.
40. Priscilla Cohn, «Tendiendo puentes: la teoría del sentido y del continuo en Ferrater Mora», *Teorema*, XI:1, pp. 37-56.
41. Joaquín González Muela, «El arte literario de José Ferrater Mora», *La Estafeta Literaria* (maig), pp. 58-62.
42. Esperanza Guisán, «Ética y logos», *Enrahonar. Quaderns de Filosofia*, 1, pp. 67-76.
43. A. Jiménez, «Ferrater Mora, José, *De la materia a la razón*», *Revista de Filosofia*, 2a sèrie, IV (gener-juny).
44. A. Jiménez, «Ferrater Mora, José, *Diccionario de filosofía*», *Revista de Filosofia*, 2a sèrie, IV (gener-juny).
45. Elena Ronzón *et al.*, «Entrevista a José Ferrater Mora», *El Basilisco*, 12, pp. 52-58.

1982

46. Cirilio Flórez, «Programas de investigación filosófica en España (tres ejemplos de ontología)», a *Actas del II Seminario de Historia de la Filosofía española*, Universidad de Salamanca, Salamanca, vol. I, pp. 121-140.

47. Esperanza Guisán, «Por una libertad solidaria», *El País*, suplement «Los libros» (febrer), p. 3.
48. Ulises Moulines, «Blanco, negro, gris: contra el extremismo filosófico», a *Exploraciones metacientíficas*, Alianza, Madrid, pp. 31-39.
49. Luí Suñén, «Mirar la calle, contemplar el mundo», ressenya de *Claudia, mi Claudia*, *El País*, suplement «Libros» (21 de novembre), p. 6.

1983

50. Dámaso López García, «El observador observado», ressenya de *Claudia, mi Claudia*, *Libros*, 13, pp. 11-12.

1984

51. Salvador Giner, «Josep Ferrater Mora: una entrevista», *Enrahonar. Quaderns de Filosofia*, 10, pp. 173-182.
52. Juan Marichal, «El pensamiento español trasterrado (1939-1979)», a *Teoría e historia del ensayismo hispánico*, Alianza, Madrid, pp. 212-224.
53. Antoni Mora, «La filosofía catalana a l'exili», *Enrahonar. Quaderns de Filosofia*, 10, pp. 17-30.
54. Carlos Nieto Blanco, «Ferrater Mora y la ontología contemporánea», *Enrahonar. Quaderns de Filosofia*, 10, pp. 165-172.

1985

55. Norbert Bilbeny, «Josep Ferrater i Móra, cruïlla de llenguatges», a *Filosofia contemporània a Catalunya*, Edhasa, Barcelona, pp. 261-275.
56. Priscilla Cohn, «El pensamiento ético de Ferrater Mora», *Anthropos. Revista de información y documentación*, 49, pp. 36-42.
57. Esperanza Guisán, «La aportación de Ferrater Mora a la ética contemporánea», *Anthropos. Revista de información y documentación*, 49, pp. 42-45.
58. Alain Guy, «El integracionismo de J. Ferrater Mora», cap.V d'*Historia de la Filosofía Española*, Anthropos, Barcelona.
59. Antoni Mora, «La obra filosófica de J. Ferrater Mora en su trayectoria», *Anthropos. Revista de información y documentación*, 49, pp. 31-36.
60. Carlos Nieto Blanco, *La filosofía en la encrucijada. Perfiles del pensamiento de José Ferrater Mora*, Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona.
61. Carlos Nieto Blanco, «Penúltima palabra filosófica» (sobre *De la materia a la razón*), *Anthropos. Revista de información y documentación*, 49, pp. 57-60.
62. Robert Saladrigas, «El amor de un filósofo por las imágenes», *La Vanguardia* (12 de setembre), p. 30.

1987

63. Enrique Bonete Perales, «La teoría ética de J. Ferrater Mora», *Cuadernos salmantinos de filosofía*, XIV, pp. 349-371.
64. Xavier Rubert de Ventós, «Ferrater Mora», entrevista, a *Pensadors catalans*, Ed. 62, Barcelona, pp. 47-60.

1988

65. Víctor M. Amela, «Isufrible juego», ressenya del llibre *El juego de la verdad, La Vanguardia* (3 de març), p. 43.
66. Ismael Martínez Liébana, «Ferrater Mora, José: *Modos de hacer filosofía*», ressenya, *Diálogo filosófico*, 10, pp. 126-128.

1989

67. Norbert Bilbeny, «Josep Ferrater Mora», entrevista, a *Puntos al coixí: converses amb pensadors catalans*, Barcelona, Destino, pp. 67-81.
68. Soledad Fernández Gago, «El concepto de racionalidad en la filosofía de José Ferrater Mora», *Ágora: Papeles de filosofía*, 8, pp. 131-136.
69. Antoni Mora, *Gent nostra: Ferrater Mora*, Edicions de Nou Art Thor, Barcelona.
70. Javier Muguerza, «J. Ferrater Mora: de la materia a la razón pasando por la ética», *Revista Latinoamericana de Filosofía*, 15 (2), pp. 219-238.

1990

71. Enrique Bonete Perales, «J. Ferrater Mora: los 'anti' de una teoría ética», a *Éticas contemporáneas*, cap. IV, Tecnos, Madrid.
72. Assumpció Maresma, «Josep Ferrater Mora», *Catalònia*, 17, pp. 32-36.
73. Javier Muguerza, «De la materia a la razón, pasando, ay, por el hombre», a *Desde la perplejidad: ensayos sobre la ética, la razón y el diálogo*, Fondo de Cultura Económica, Mèxic, pp. 527-544.
74. Isidoro Reguera Pérez, «Tanatología ferrateriana», *Azafea: revista de filosofía*, 3, pp. 151-178.

1991

75. Norbert Bilbeny, «José Ferrater Mora: un diccionario», *El Ciervo*, 481, pp. 25-29.
76. Américo Castro, «Ferrater Mora: una superación del localismo», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, II época, 11, pp. 23-24.
77. Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani, *J. Ferrater Mora. In memoriam*, Estudi General de Girona (UAB), Girona.

78. Salvador Giner, «José María Ferrater: el temple irónico», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, II època, 11, pp. 33-36.
79. José Luis López Aranguren, «Ferrater Mora y el estilo de la filosofía española», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, II època, 11, pp. 25-26.
80. Juan Marichal, «Pensador insobornable», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, II època, 11, pp. 27-28.
81. Antoni Mora, «José Ferrater Mora, un diccionario», *El Ciervo*, 481, pp. 26-29.
82. Javier Muguerza, «La desaparición de un maestro», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, II època, 11, pp. 29-32.
83. Carlos Nieto Blanco, «El legado filosófico de José Ferrater Mora», *Diálogo filosófico*, 20, pp. 251-254.
84. Julio Ortega Villalobos, «José Ferrater Mora», *Isegoría*, 4, pp. 227-228.
85. Julio Ortega Villalobos, «El talante filosófico de José Ferrater Mora», *Boletín del Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados en Filosofía y Letras y en Ciencias de Madrid*, abril.
86. Julio Ortega Villalobos, «La desaparición de un filósofo», *Boletín del seminario de Filosofía del I. B. «Severo Ochoa» de Alcobendas* (febrer) Madrid.
87. Julio Ortega Villalobos, «Semblanza de un transterrado (Ferrater Mora)», *Paidéia. Revista de la Sociedad de Profesores de Filosofía de España* (octubre), Madrid.
88. Joan Pagès, «Integracionisme i continuisme: mètode i ontologia en la filosofia de Josep Ferrater Móra», *Revista de Catalunya*, 53, pp. 24-38.
89. Ignacio Sánchez Cámara, «El integracionismo de Ferrater Mora y su impronta orteguiana», *Revista de Occidente*, 120, pp. 127-142.
90. Josep-Maria Terricabras, *Josep Ferrater i Mora, retrat filosòfic*, enregistrament sonor, Ateneu Barcelonès, Barcelona.

1992

91. Antoni Mora, «Inauguración de la Biblioteca de la Cátedra Ferrater Mora, de Girona», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, 15, pp. 85-86.
92. Julio Ortega Villalobos, «Entrevista con José Ferrater Mora sobre su estancia en Chile», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, 15, pp. 87-88.

1993

93. Isaías Hernández León, «Cinco etapas evolutivas en el pensamiento filosófico de José Ferrater Mora. Un estudio de análisis», tesina de la Universidad Nacional Autónoma de México.
94. Denis Huisman, «El ser y la muerte: bosquejo de filosofía integracionista», a *Dictionnaire des mille oeuvres clés de la philosophie*, Éditions Nathan, París.

95. José Lasaga, «Correspondencia José Ferrater Mora–Antonio Rodríguez Huéscar», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, II època, 16, pp. 7–34.
96. José Lasaga, «Correspondencia José Ferrater Mora–Antonio Rodríguez Huéscar (2ª parte)», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, II època, 17, pp. 7–34.
97. Josep-Maria Terricabras, «José Ferrater Mora. An integrationist philosopher», *Man and World. An International Philosophical Review*, 26 (2), pp. 209–218.

1994

98. Salvador Giner i Esperanza Guisán, eds., *José Ferrater Mora: el hombre y su obra*, Universidad de Santiago de Compostela, Santiago de Compostela.
99. Jesús Mosterín, «Semblanza de José Ferrater Mora», a Juan José Acero *et al.*, *Perspectivas actuales de lógica y filosofía de la ciencia*, Siglo XXI, Madrid, pp. 495–508.
100. Julio Ortega Villalobos, «Ferrater Mora: el período chileno de su filosofía», *Actas de las I Jornadas de la Asociación de Hispanismo filosófico*, Trotta, Madrid.
101. M. Villegas i Josep Virgili Ibarz Serrat, «Aproximación a la psicología en la obra de Ferrater Mora», *Revista de historia de la psicología*, 15:3–4, pp. 205–214.

1995

102. Juan Marichal, «El universo de Ferrater: sobre *José Ferrater Mora: el hombre y su obra*, de Salvador Giner y Esperanza Guisán [eds.]», *Saber leer*, 84, p. 12.

1996

103. Julio Ortega Villalobos, «José Ferrater Mora en Chile: filosofía y exilio», *El Basilisco*, 21, pp. 86–89.

1997

104. Biruté Ciplijauskaitė, «‘Sacar de ti tu mejor tú’: un escorzo de José Ferrater Mora», *Hispania*, 80:2, pp. 280–282.
105. Denis Huisman, «El ser y la muerte: bosquejo de filosofía integracionista», a *Diccionario de las mil obras clave del pensamiento*, traducción de Carmen García Trevijano, Tecnos, Madrid, pp. 688–689.

1998

106. Julio Ortega Villalobos, «El exilio cultural y filosófico español en Chile. Propuestas de investigación para un drama ejemplar», *Estudios de literatura y pensamiento hispánico de la Sociedad Menéndez Pelayo de Santander*, 9, Estudios sobre historia del pensamiento español (Actas de las III Jornadas de Hispanismo Filosófico), pp. 295–302.

107. Julio Ortega Villalobos, «José Ferrater Mora en Chile: filosofía y exilio», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, II època, 31, pp. 39-50.

1999

108. Joaquim Romaguera Ramió, «Josep Ferrater i Mora: escriptor cinematogràfic: cineasta», *Revista de Catalunya*, 145, pp. 53-73.
109. Conrad Vilanou Torrano, «Josep Ferrater Mora i la pedagogia: recuperació d'un text oblidat», *Educació i història: Revista d'història de l'educació*, 4, pp. 134-141.

2000

110. Antoni Mora, «Ferrater Mora, bajo el imperio de la ley», *Hacia un nuevo inventario de la ciencia española. Actas de las IV Jornadas de Hispanismo Filosófico*, Asociación de Hispanismo filosófico/Sociedad Menéndez Pelayo, Santander, pp. 391-412.
111. Julio Ortega Villalobos, «La idea de España y Cataluña en Ferrater Mora», a *Hacia un nuevo inventario de la ciencia española. Actas de las IV Jornadas de Hispanismo Filosófico*, Asociación de Hispanismo filosófico/Sociedad Menéndez Pelayo, Santander, pp. 379-390.
112. Julio Ortega Villalobos, «Filosofía y literatura: los mundos posibles en Ferrater Mora», *Instituto Fe y Secularidad*, Memoria académica 1999-2000, Madrid.
113. José Ricardo Morales, «El arte de enterarse (el destierro en el pensamiento de José Ferrater Mora)», a *Ensayos en suma. Del escritor, el intelectual y sus mundos*, Biblioteca Nueva, Madrid, pp. 195-218.

2001

114. Jesús Mosterín, «Josep Ferrater Mora», a *Filosofía del segle XX a Catalunya: mirada retrospectiva, IV Cicle Aranguren*, col. «Aula de Ciència i Cultura, 11», Fundació Caixa de Sabadell, Sabadell, pp. 199-208.
115. Julio Ortega Villalobos, «El exilio filosófico español en Venezuela, Argentina y Chile», a *El exilio cultural de la guerra civil (1936-1939)*, Universidad de Salamanca, Salamanca, pp. 139-150.

2002

116. Eulàlia Collelldemont Pujadas i Conrad Vilanou Torrano, «Ferrater Mora y la tradición pedagógica republicana», *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*, 47, pp. 7-22.
117. Antoni Mora, «Las escrituras de José Ferrater Mora», *El Ateneo: revista científica, literaria y artística*, 11, pp. 43-52.

2003

118. Amauri Francisco Gutiérrez Coto, «La filosofía española contemporánea y el grupo origenista de poetas creyentes: una colaboración de José Ferrater Mora», *Vítral*, 55.
119. Josep-Maria Terricabras, «Josep Ferrater Mora, filòsof», *L'Espill*, 13, pp. 139-148.
120. Josep-Maria Terricabras, «El llegat de Ferrater Mora», *L'Avenç*, 276, pp. 57-58.

2004

121. Llätzer Bria *et al.*, «Diccionario de filosofía», a *Los libros de los filósofos: diccionario-resumen de 850 obras de filosofía y antología de citas*, Ariel, Barcelona, pp. 183-184.

2005

122. Carlos Nieto Blanco, «El mundo desde dentro: una aproximación al discurso ontológico de Ferrater Mora», *Revista de Hispanismo Filosófico*, 10, pp. 59-72.
123. Oriol Ponsatí Murlà, «*Les formes de la vida catalana. Una visió des de l'exili*», *L'Avenç*, 305, pp. 24-28.
124. Joaquim Romaguera Ramió, *Diccionari del cinema a Catalunya*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pp. 257-258.

2006

125. Eduardo Bello, «Three Spanish Philosophers: Unamuno, Ortega and Ferrater Mora», ressenya, *Διάμωσ*. *Revista de filosofía*, 37, pp. 210-212.
126. Marta Torregrosa, «Peirce en el *Diccionario de filosofía* de José Ferrater Mora», *Revista anthropos: huellas del conocimiento*, 212, pp. 183-185.

2007

127. Josep-Maria Terricabras, coord., *La filosofía de Ferrater Mora*, Documenta Universitària, Girona.

2008

128. Óscar Horta, *La filosofía moral de J. Ferrater Mora*, Documenta Universitària, Girona.

2009

129. Juan Romay Coca i Jesús A. Valero Matas, «El integracionismo como solución a las guerras de las ciencias», *Intersticios. Revista Sociológica de Pensamiento Crítico*, 3:2, pp. 279-283.

130. Josep-Maria Terricabras, «*Les formes de la vida catalana (1944-1960). Identitats*», a *Deu testimonis del segle XX, deu lliçons per al segle XXI*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, pp. 149-165, amb una contraponència de Gabriel Amengual, pp. 167-174.
131. Josep-Maria Terricabras, «El exilio español en Estados Unidos», a Manuel Garrido, Nelson R. Orringer, Luis M. Valdés i Margarita M. Valdés, coords., *El legado filosófico español e hispanoamericano del siglo XX*, Cátedra, Madrid, pp. 617-629.
132. Josep-Maria Terricabras, «El segundo cenit de Ferrater Mora», a Manuel Garrido, Nelson R. Orringer, Luis M. Valdés i Margarita M. Valdés, coords., *El legado filosófico español e hispanoamericano del siglo XX*, Cátedra, Madrid, pp. 751-760.

2010

133. Priscilla Cohn, «Ferrater Mora: A Philosopher as Novelist», *Enrahonar*, 44, pp. 11-21.
134. Óscar Horta, «Un reino de este mundo: las aportaciones en ética de Ferrater Mora», *Enrahonar*, 44, pp. 35-49.
135. Andrew Linzey, «'Enemies of human beings': Josep Ferrater Mora on blood fiestas», *Enrahonar*, 44, pp. 23-34.
136. Carlos Nieto Blanco, «Idioma y filosofía en el pensamiento de José Ferrater Mora», a José Luis Mora García *et al.*, *La filosofía y las lenguas de la península ibérica. Actas de las VIII y IX jornadas internacionales de hispanismo filosófico*, Fundación Ignacio Larramendi/Asociación de Hispanismo Filosófico/Real Sociedad Menéndez Pelayo/Societat Catalana de Filosofia, Madrid, pp. 295-322.
137. Carlos Nieto Blanco, «Cultura y política en el pensamiento de José Ferrater Mora», a Antolín Sánchez Cuervo i Fernando Hermida de Blas, coords., *Pensamiento exiliado español. El legado filosófico del 39 y su dimensión iberoamericana*, Biblioteca Nueva/CSIC, Madrid, pp. 126-163.
138. Xavier Serra Labrado, «Dos llibres de Josep Ferrater Mora», a *Història social de la filosofia catalana. La lògica (1900-1980)*, Afers, Catarroja, pp. 131-170.
139. Marta Torregrosa i Jaime Nubiola, «Altre cop, el pragmatisme: Ferrater Mora i Eugeni d'Ors», a Josep-Maria Terricabras, ed., *El pensament d'Eugeni d'Ors*, Documenta Universitària, Girona.

2012

140. Francisco Abad Nebot, «Semblanza de José Ferrater Mora (1912-1991)», *Revista de lenguas y literaturas catalana, gallega y vasca*, 17, pp. 255-258.
141. Damià Bardera, «L'obra narrativa de Josep Ferrater Mora: una anàlisi del relat 'Voltaire en Nueva York'», treball de màster de la Universitat de Girona, 2011-2012.
142. Jordi Gracia, «El compromís d'un pensador o la vocació de Ferrater Mora», *Via. Valors, Idees, Actituds: revista del centre d'estudis Jordi Pujol*, 19, pp. 52-68.

143. Frederic Ribas, «Narcís Feliu de la Penya i Josep Ferrater Mora. Una llicó de civilitat i d'eficàcia», *Revista de Catalunya*, 278, pp. 85-90.
144. «Suplement especial pel centenari del naixement de Josep Ferrater Mora», *ARA* (23 d'abril).
145. A. Josep M. Puigjaner, «Els catalans dibuixats per Ferrater Mora», *Butlletí del Centre d'Estudis Jordi Pujol*, 317 (22 de novembre).
145. B. Salvador Giner, «Meditació de Catalunya. A guisa de proemi per a *Les formes de la vida catalana*, de Josep Maria Ferrater», vegeu B106.

2013

146. Pompeu Casanovas, «Josep Ferrater Mora i la història intel·lectual: mètode, ontologia i ontologies», *Anuari de la Societat Catalana de Filosofia*, XXIV, pp. 63-111.
147. Damià Bardera, «Els anuncis d'Estrella Damm: les antifomes de la vida catalana», a Damià Bardera i Eudald Espluga, *Mediterràniament. La catalanitat emocional*, llibre electrònic, Biblioteca del Núvol, 6, pp. 7-35.
148. Josep Borrell, *Del sílici a la raó*, Documenta Universitària, Girona.
149. Roberto Dalla Mora, «José Ferrater Mora (1912-1991). En el centenario del nacimiento», *Revista de Hispanismo Filosófico*, 18, pp. 358-363.
150. Jordi Gracia, «Ferrater Mora o la gracia de la razón», *Claves de razón práctica*, 227, pp. 158-165.
151. Clara Alicia Jalif de Bertranou, «Francisco Romero y sus cartas con intelectuales españoles exiliados. José Ferrater Mora», *Revista de Hispanismo Filosófico*, 18, pp. 89-114.

2014

152. Roberto Dalla Mora: «La estética de José Ferrater Mora, pensador y artista mediterráneo», a *Filosofías del Sur. Actas de las XI Jornadas de Hispanismo Filosófico*, llibre electrònic, Asociación de Hispanismo Filosófico y Fundación Larramendi, Madrid, en premsa.
153. Roberto Dalla Mora: «La breve y sugerente mirada de José Ferrater Mora sobre *El Quijote*», a *La recepción de «El Quijote» en el pensamiento español del siglo XX*, Fondo de Cultura Económica, Mèxic, en premsa.
154. Pompeu Casanovas, en aquest volum.
155. Jordi Sales i Coderch, en aquest volum.
156. Josep-Maria Terricabras, en aquest volum.
157. Xavier Serra [memorialística], en aquest volum.
158. Joan Cuscó, en aquest volum.
159. Begoña Román, en aquest volum.
160. Josep Monserrat Molas, en aquest volum.